

ΓΝΩΜΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ

ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

«ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ»

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.) ανέλαβε την έκδοση Γνώμης Πρωτοβουλίας με τίτλο **«Διαμόρφωση πλαισίου για την αξιοποίηση των υδατικών πόρων»** με βάση το άρθρο 4 του Νόμου 2232/1994, σύμφωνα με το οποίο *«η Ο.Κ.Ε. μπορεί με δική της πρωτοβουλία να εκφράζει γνώμη και για άλλα θέματα κοινωνικοοικονομικής πολιτικής»*.

Η Εκτελεστική Επιτροπή της Ο.Κ.Ε. συνέστησε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τους **κ.κ. Νικόλαο Σκορίνη, Μιχάλη Αλέπη, Χρήστο Σουλελέ, Φώτη Κολεβέντη και Νικόλαο Τσεμπερλίδη**.

Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο **κ. Ν. Σκορίνης, Αντιπρόεδρος Ο.Κ.Ε.** Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας μετείχαν ως εμπειρογνώμονες **η Δρ. Χριστίνα Θεοχάρη**, Περιβαλλοντολόγος Μηχανικός, **η κα Μαρία Παπαδοπούλου**, Επίκουρος Καθηγήτρια Ε.Μ.Π. **και η κα Βασιλική Τσουκαλά**, Επίκουρος Καθηγήτρια Ε.Μ.Π. Από πλευράς Ο.Κ.Ε. συμμετείχε και είχε τον επιστημονικό συντονισμό **η κα Μαρία Ιωαννίδου**, Οικονομολόγος, επιστημονική συνεργάτις της Ο.Κ.Ε.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε τις εργασίες της σε τρεις (3) συνεδριάσεις ενώ η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια στη συνεδρίασή της στις 9 Σεπτεμβρίου 2013.

Η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε., αφού ολοκλήρωσε την συζήτηση για το θέμα στη συνεδρίαση της **26^{ης} Νοεμβρίου 2013**, διατύπωσε την υπ' αριθ. **292** Γνώμη της.

Περιεχόμενα

- 1. Εισαγωγή**
- 2. Συνοπτική παρουσίαση προηγούμενων Γνωμών της Ο.Κ.Ε**
- 3. Το θεσμικό πλαίσιο για τους υδατικούς πόρους**
 - 3.1 Τιμολόγηση του Νερού με βάση την Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά (2000/60/ΕΚ)
 - 3.2 Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία-Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ
- 4. Υπάρχουσα Κατάσταση στην Ελλάδα ανά τομέα**
 - 4.1. Ύδρευση - Αποχέτευση
 - 4.2. Άρδευση
- 5. Καταγεγραμμένη εμπειρία ιδιωτικοποιήσεων διεθνώς**
 - 5.1 Ιστορική αναδρομή
 - 5.2 Αξιολόγηση της πορείας διαφόρων περιπτώσεων ιδιωτικοποίησης του νερού ανά τον κόσμο
 - 5.3. Η αγορά νερού παγκοσμίως
 - 5.4. Πανευρωπαϊκή Εκστρατεία για το νερό
- 6. Συμπεράσματα**
- 7. Βιβλιογραφικές αναφορές - Παραρτήματα**

1. Εισαγωγή

Το νερό είναι απαραίτητο συστατικό για την ανθρώπινη ζωή, τη φύση και την οικονομία. Ανανεώνεται σε μόνιμη βάση αλλά είναι επίσης και πεπερασμένο και δεν μπορεί να δημιουργηθεί εκ του μηδενός, ούτε να αντικατασταθεί από άλλους πόρους. Το γλυκό νερό αποτελεί μόνο το 2% περίπου των υδάτων του πλανήτη και οι αντικρουόμενες ανάγκες εκτιμάται ότι ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα παγκόσμια λειψυδρία σε ποσοστό 40% μέχρι το 2030¹.

Το νερό είναι κοινωνικό αγαθό και η πρόσβαση σε αυτό αποτελεί κοινωνικό δικαίωμα. Η σημασία του νερού για τη διατήρηση της ζωής και της δημόσιας υγείας είναι παράμετροι που επιβάλλουν διαρκή εγρήγορση προκειμένου οι εξελίξεις σε αυτόν τον τόσο ζωτικής σημασίας τομέα να μην αποβούν επιζήμιες για το κοινωνικό σύνολο.

Η κατάσταση στον Πλανήτη σε σχέση με το νερό είναι απογοητευτική και σε πολλές περιοχές αγγίζει τα όρια της ανθρωπιστικής κρίσης καθώς:

1,2 δισ. ανθρώπων δεν έχουν πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό.

Η ρύπανση του υδατικού περιβάλλοντος, ευθύνεται για το 20-25% των θανάτων παγκοσμίως και

Περίπου 2 εκατομμύρια παιδιά πεθαίνουν κάθε χρόνο από ασθένειες που σχετίζονται με το νερό.

Για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το έτος 2000 συμπεριέλαβε το θέμα της ύδρευσης και της αποχέτευσης στην ομώνυμη **Διακήρυξη της Χιλιετίας**. Σύμφωνα με αυτήν, τα 191 κράτη-μέλη του ΟΗΕ δεσμεύονται μέχρι το 2015 να συμβάλουν στην επίτευξη οκτώ στόχων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν η φτώχεια, η πείνα και οι ασθένειες που επηρεάζουν δισεκατομμύρια ανθρώπους στον πλανήτη (Παράρτημα II). **Ο 7ος στόχος** αναφέρεται στην ανάγκη να ενταχθούν οι αρχές της αειφόρου ανάπτυξης στις εθνικές πολιτικές και τα προγράμματα όλων των κρατών, προκειμένου έως το

¹ Charting our water future (χαρτογράφηση του υδάτινου μέλλοντός μας), έκθεση της Ομάδας Υδατικών Πόρων 2030
http://www.mckinsey.com/client_service/sustainability/latest_thinking/charting_our_water_future

2015 να μειωθεί στο μισό το ποσοστό των ανθρώπων που δεν έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό και υγειονομικές υπηρεσίες.

Η πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό αποτελεί κεντρικό τομέα δράσης του ΟΗΕ. Αυτό επιβεβαιώνεται ακόμα μια φορά από την πρωτοβουλία να ανακηρύξει το 2013 ως Διεθνές έτος συνεργασίας για το νερό. Η όλη διαδικασία έχει ανατεθεί στην UNESCO² προκειμένου να συντονίσει τις εκδηλώσεις ανά τον κόσμο, λόγω της μοναδικής διεπιστημονικής της προσέγγισης η οποία συνδυάζει τις φυσικές και κοινωνικές επιστήμες, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό και την επικοινωνία.

Στόχος του Διεθνούς Έτους συνεργασίας για το νερό είναι να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση και η διεθνής συνεργασία για να αντιμετωπισθούν οι προκλήσεις της διαχείρισης των υδάτων υπό το πρίσμα της αντιμετώπισης της αύξησης της ζήτησης για νερό, της δίκαιης κατανομής του και της παροχής υπηρεσιών στον τομέα αυτό. Προβλέπονται δράσεις σε όλα τα επίπεδα συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, του πολιτισμού, του φύλου, των επιστημών, της ηθικής διάστασης, καθώς και της πρόληψης και επίλυσης των συγκρούσεων.

Η τελευταία διάσταση είναι ιδιαιτέρως σημαντική, καθώς γεωπολιτικοί αναλυτές χρόνια προειδοποιούν ότι σύντομα μπορεί να έχουμε πολέμους για το νερό. Το νερό έχει ήδη χρησιμοποιηθεί ως γεωστρατηγικό μέσο επιβολής και έχει οδηγήσει σε περιφερειακές διαμάχες όπως μεταξύ Συρίας και Τουρκίας, Παλαιστίνης και Ισραήλ, ενίοτε δε και σε ανθρωπιστικές κρίσεις όπως στο Νταρφούρ. Το πιο πρόσφατο επεισόδιο αντιπαράθεσης για θέματα νερού είναι αυτό μεταξύ Αιγύπτου και Αιθιοπίας. Την πρώτη εβδομάδα του Ιουνίου 2013, υπήρξαν δηλώσεις Αιγυπτίων επισήμων οι οποίοι απειλούσαν με στρατιωτική δράση ή υποστήριξη προς τους αντάρτες της Αιθιοπίας που πολεμούν κατά της κυβέρνησης - για την απόφαση της Αιθιοπίας να δημιουργήσει φράγμα στο Νείλο, σε έναν ποταμό που δίνει ζωή, στα 84 εκατομμύρια ανθρώπων της Αιγύπτου. Η Αιθιοπία στοχεύει στη δημιουργία φράγματος και υδροηλεκτρικού σταθμού που θα παράγει 6.000 μεγαβάτ, μέρος των οποίων θα εξαγεται σε χώρες της Αφρικής. Αυτό

² UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization)

Σημαντικός εξειδικευμένος διεθνής Οργανισμός του ΟΗΕ. (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization).

θα έχει ως συνέπεια τη μείωση της ροής του Νείλου ποταμού, είτε λόγω της διοχέτευσης σε παραποτάμους, είτε λόγω της εξάτμισης (εξαιτίας των μεγάλων ατμοσφαιρικών θερμοκρασιών), με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της ζωής στο έδαφος της Αιγύπτου γεγονός που έχει προκαλέσει σοβαρή ανησυχία.

Σημειώνεται ότι στις 28 Ιουλίου 2010, με το ψήφισμα 64/292, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ επανήλθε με νέα διακήρυξη αναφερόμενη **στην ύδρευση και την αποχέτευση ως θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα**, η οποία υποχρεώνει τις κυβερνήσεις να παρέχουν στους πολίτες τους οικονομικά προσιτή πρόσβαση σε ασφαλές, καθαρό νερό και σε δίκτυο αποχέτευσης. Την κίνηση αυτή υποστήριξαν 122 κράτη, δεν την καταψήφισε κανένα, ενώ 41 κράτη απείχαν —μεταξύ των οποίων 17 ευρωπαϊκά. Έκτοτε, ο ΟΗΕ συνεχίζει να ζητά από όλες τις κυβερνήσεις να αξιοποιήσουν όλους τους πόρους τους για να επιτύχουν καθολική πρόσβαση σε υπηρεσίες ύδρευσης.

Η ΟΚΕ με τη παρούσα Γνώμη πρωτοβουλίας με θέμα: «Διαμόρφωση πλαισίου για την αξιοποίηση των υδατικών πόρων», στοχεύει στην ανάδειξη πολλών εκ των θεμάτων στα οποία αναφέρεται ο ΟΗΕ σε σχέση με το νερό, ενώ ταυτόχρονα παραθέτοντας την διεθνή εμπειρία από την ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών ύδρευσης-αποχέτευσης, **θέλει να συμβάλει στο σχετικό δημόσιο διάλογο με στόχο να μην επαναληφθούν στην Ελλάδα επιζήμιες καταστάσεις που βίωσαν άλλες χώρες, οι οποίες ιδιωτικοποίησαν την ύδρευση-αποχέτευση και μετά από χρόνια την επανέφεραν υπό δημόσια έλεγχο, καθώς η εκπλήρωση των στόχων που είχαν τεθεί απέτυχε παταγωδώς σε όλα τα επίπεδα.**

2. Συνοπτική παρουσίαση προηγούμενων Γνωμών της Ο.Κ.Ε

Η ΟΚΕ έχει συνεχή παρουσία και πλούσια συμβολή κατά τα προηγούμενα χρόνια με Γνώμες για την διαχείριση των υδατικών πόρων, τόσο με Γνώμες επί νομοσχεδίων, όσο και Γνώμες Πρωτοβουλίας, βλέπε Γνώμες: Νο 83 «Η διαχείριση των Υδατικών Πόρων» Δεκέμβριος 2002, Νο 96 «Προστασία και διαχείριση των υδάτων- Εναρμόνιση με την Οδηγία 2000/60 της ΕΕ» Οκτώβριος 2003, και Νο 213 «Υδατικοί Πόροι», Ιανουάριος 2009³.

Σύμφωνα με τις θέσεις της ΟΚΕ, όπως αυτές έχουν εκφρασθεί στις προαναφερόμενες Γνώμες, η βιώσιμη πολιτική για το νερό πρέπει να χαρακτηρίζεται από τις εξής βασικές αρχές:

Ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων η οποία συνεπάγεται τη συγκρότηση και εφαρμογή ολοκληρωμένης πολιτικής νερού με την ένταξη και την ενιαία θεώρηση όλων των διαστάσεων της διαχείρισης των υδατικών πόρων: τεχνικών, περιβαλλοντικών, αναπτυξιακών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών.

Ειδικότερα η ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων, προϋποθέτει την ένταξη της διαχείρισης των υδάτων στην περιβαλλοντική πολιτική, καθώς και την κατάργηση της κλαδικής (κατά κατηγορία χρήσης) και της αποσπασματικής διαχείρισης του νερού. Προϋποθέτει επίσης την πολυκλαδική και διεπιστημονική θεώρηση του νερού και την ενιαία αντιμετώπιση τόσο των ποσοτικών όσο και ποιοτικών παραμέτρων του.

Διαχείριση του ισοζυγίου προσφοράς και ζήτησης του νερού η οποία συνεπάγεται την ένταξη σε ενιαία προοπτική των δύο διαστάσεων της διαχείρισης των υδατικών πόρων: της φυσικής προσφοράς και της ζήτησης του νερού. Προβλέπει την ισόρροπη διευθέτηση και των δύο σκελών του ισοζυγίου, δίνοντας έμφαση τόσο στο τεχνικό μέρος της αξιοποίησης των υδατικών πόρων, όσο και στον κοινωνικοοικονομικό έλεγχο των χρήσεων με στόχο την εξοικονόμηση του νερού.

³ Για το πλήρες κείμενο των Γνωμών της Ο.Κ.Ε. βλ. www.oke.gr

Αποκεντρωμένη και συμμετοχική διαχείριση του νερού η οποία προϋποθέτει τη διαχείριση του νερού στο κατώτατο δυνατό διοικητικό επίπεδο και εντός των ορίων της Υδατικής Περιφέρειας.

Για να είναι μία πολιτική νερού βιώσιμη θα πρέπει να διασφαλίζει διαχρονικά:

Την οικονομική ανάπτυξη, με την ικανοποίηση των αναγκών των οικονομικών δραστηριοτήτων σε νερό,

Την περιβαλλοντική προστασία, με τη διατήρηση της υγείας και της ακεραιότητας των υδατικών συστημάτων, καθώς και

Την κοινωνική ευημερία, με τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων σε νερό καλής ποιότητας και ικανής ποσότητας.

3. Το θεσμικό πλαίσιο για τους υδατικούς πόρους

Σε σύγκριση με τις συνθήκες σε μερικά μέρη του κόσμου, η κατάσταση των ευρωπαϊκών υδατικών πόρων είναι σαφώς καλύτερη. Η ήπειρος δεν αντιμετωπίζει ελλείψεις νερού και ακραία προβλήματα ύδρευσης, ενώ φαινόμενα όπως ξηρασίες και πλημμύρες δεν είναι ιδιαίτερος συχνά, αν και τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση της συχνότητας εμφάνισής τους που αποδίδεται στην κλιματική αλλαγή. Προβλήματα υπάρχουν ωστόσο σε σχέση με την ποιότητα του νερού, η οποία απέχει πολύ από το να είναι ικανοποιητική⁴. Ειδικότερα, το 20% όλων των επιφανειακών υδάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση απειλείται σοβαρά από ρύπανση, τα υπόγεια ύδατα παρέχουν περίπου το 65% όλου του πόσιμου νερού της Ευρώπης, το 60% των ευρωπαϊκών πόλεων κάνουν υπερεκμετάλλευση των υπόγειων υδάτων τους και το 50% των υγρότοπων βρίσκονται σε “επικίνδυνη κατάσταση” λόγω της υπερεκμετάλλευσης των υπόγειων υδάτων. Τέλος, η επιφάνεια της αρδευόμενης γης στη Νότια Ευρώπη έχει αυξηθεί κατά 20% από το 1985.

Με την Οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα 2000/60 (ΟΠΥ)⁵, αντιμετωπίστηκαν για πρώτη φορά ενδελεχώς όλα τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι υδατικοί πόροι της Ε.Ε. και κατέστη σαφές ότι η διαχείριση των υδάτων υπερέβαινε κατά πολύ την απλή διανομή και επεξεργασία τους. Η εν λόγω Οδηγία περιλαμβάνει τη χρήση και τη διαχείριση της γης που επηρεάζουν ταυτόχρονα την ποιότητα και την ποσότητα του νερού, απαιτεί συντονισμό με το χωροταξικό σχεδιασμό των κρατών μελών και ενσωμάτωση στις προτεραιότητες χρηματοδότησης. Με την ΟΠΥ καθορίστηκε ο στόχος να επιτευχθεί καλή κατάσταση των υδάτων μέχρι το 2015.

Και ενώ πλησιάζει η λήξη της εν λόγω προθεσμίας, η σχετική έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)⁶ για την κατάσταση των υδάτων και η αξιολόγηση από την Επιτροπή των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής

⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. και την Επιτροπή των Περιφερειών- Προσχέδιο για τη διαφύλαξη των υδατικών πόρων της Ευρώπης, Βρυξέλλες, 14.11.2012, COM(2012) 673 final.

⁵ Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων. Ε.Ε. L 327 της 22.12.2000

⁶ βλ. διαδικτυακό τόπο Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (<http://www.eea.europa.eu>)

ποταμών των κρατών μελών, που καταρτίστηκαν βάσει της ΟΠΥ, συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι **ο στόχος αυτός είναι πιθανόν να επιτευχθεί σε λίγο παραπάνω από τα μισά (53%) ύδατα της Ε.Ε.**

3.1 Τιμολόγηση του Νερού με βάση την Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά (2000/60/EC)

Στο άρθρο 9 της οδηγίας Πλαίσιο για τα νερά (2000/60/ΕΚ), γίνεται σαφής αναφορά στην «ανάκτηση κόστους για υπηρεσίες ύδατος». Μέχρι το 2010, τα κράτη μέλη θα έπρεπε, συμμορφωμένα με τις επιταγές της οδηγίας, να προδιαγράψουν πολιτικές τιμολόγησης του νερού οι οποίες θα λειτουργήσουν ως κίνητρο για την αποτελεσματική χρήση των υδάτινων αποθεμάτων και στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων προκειμένου να προστατευθεί η ποιότητα των υδάτων τους.

Η τιμολόγηση, προκειμένου να επιτευχθεί η ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών νερού, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη χρήση (βιομηχανική-αγροτική-οικιακή) ενώ σε κάθε περίπτωση στο κόστος ανάκτησης θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι γεωγραφικές και κλιματολογικές συνθήκες της οικείας περιοχής (θέματα προσβασιμότητας, απόστασης από μητροπολιτικά κέντρα, απομακρυσμένων περιοχών κτλ.). Η εκτίμηση του κόστους ανάκτησης του νερού υπολογίζεται λαμβάνοντας υπόψη μακροπρόθεσμες προβλέψεις της προσφοράς και της ζήτησης του νερού σε μια λεκάνη απορροής και σχετίζεται με τον υπολογισμό του όγκου και του κόστους υπηρεσιών ύδατος αλλά και τον υπολογισμό των σχετικών επενδύσεων που έχουν ή πρόκειται να υλοποιηθούν. Ο υπολογισμός του συνολικού κόστους υπηρεσιών ύδατος περιλαμβάνει:

- **Το οικονομικό κόστος** (επενδύσεις, λειτουργία – συντήρηση έργων, διαχείριση έργων).
- **Το κόστος φυσικών πόρων** που αντιπροσωπεύει την απώλεια οφέλους λόγω της κατανάλωσης νερού με αποτέλεσμα τη μείωση των διαθέσιμων αποθεμάτων ταχύτερα από τον ρυθμό ανανέωσής τους.

- **Το περιβαλλοντικό κόστος** που αποτιμά τη ζημιά που προκαλείται από τη χρήση του νερού στο περιβάλλον και τα οικοσυστήματα.

Πέραν του συνολικού κόστους, είναι απαραίτητο να καθοριστούν οι χρήστες καθώς και οι ρυπαντές των υδατικών αποθεμάτων προκειμένου να είναι δυνατός ο προσδιορισμός του βαθμού ανάκτησης για το κόστος του νερού. Η χρήση εργαλείων όπως η τιμολόγηση των υπηρεσιών ύδατος προϋποθέτει την εκτίμηση των επιπτώσεων για κάθε χρήση και τομέα παραγωγής.

3.2 Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία-Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ

Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την κοινοτική Οδηγία-Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ έγινε με το νόμο 3199/2003 και το ΠΔ 51/2007. Με τις διατάξεις της παραπάνω εθνικής νομοθεσίας, ενσωματώνονται οι βασικές έννοιες της Οδηγίας για τους υδατικούς πόρους και ταυτόχρονα συγκροτείται η νέα διοικητική δομή, καθώς και καθορίζονται οι αρμοδιότητες των επιμέρους φορέων, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε περιφερειακό. Προτεραιότητα της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων είναι η κατάρτιση των Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας, σύμφωνα με την κοινοτική και εθνική νομοθεσία. Οι Λεκάνες Απορροής Ποταμών και τα Υδατικά Διαμερίσματα έχουν καθορισθεί με την Απόφαση της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων της 16.07.2010. Ένα Σχέδιο Διαχείρισης είναι ένα έγγραφο **στρατηγικού σχεδιασμού** το οποίο αντιστοιχεί σε ένα Υδατικό Διαμέρισμα και παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες και τις λειτουργικές οδηγίες για μια ολοκληρωμένη διαχείριση των νερών εντός μιας λεκάνης απορροής ποταμού.

Στο Σχέδιο αυτό γίνεται μια γενική περιγραφή των χαρακτηριστικών των ποταμών, των λιμνών, των παράκτιων υδάτων, των υπόγειων υδάτων και των προστατευόμενων περιοχών που σχετίζονται με τα ύδατα. Ειδικότερα μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται:

σύνοψη των σημαντικών πιέσεων και επιπτώσεων που ασκούν οι ανθρώπινες δραστηριότητες στα νερά,

το δίκτυο παρακολούθησης των νερών και τα αποτελέσματα της παρακολούθησης, από τα οποία φαίνεται η οικολογική, η χημική και η ποσοτική κατάσταση των υδάτων,
κατάλογο των περιβαλλοντικών στόχων που καθορίζονται για τα ύδατα,
περίληψη της οικονομικής ανάλυσης των χρήσεων του νερού,
περίληψη των προγραμμάτων μέτρων που θα θεσπιστούν.

Η εφαρμογή όλων των παραπάνω θα οδηγήσει στην επίτευξη του κύριου στόχου της Οδηγίας, δηλαδή στην επίτευξη «καλής» κατάστασης των νερών.

4. Υπάρχουσα κατάσταση στην Ελλάδα ανά τομέα

Στον Ελλαδικό χώρο παρατηρείται σημαντική διαφοροποίηση τόσο στη διαθεσιμότητα όσο και στη ζήτηση των υδατικών πόρων. Η εκτεταμένη αγροτική παραγωγή καθώς και η ανάπτυξη του τουριστικού τομέα δημιουργούν σημαντικές εποχικές διακυμάνσεις στη ζήτηση και σε περιοχές με χαμηλή διαθεσιμότητα με αποτέλεσμα την ανάγκη υλοποίησης σημαντικών υποδομών για την κάλυψη των αναγκών σε νερό (αφαλάτωση, μεταφορά νερού, κατασκευή φραγμάτων κτλ). Η δε ανάγκη για νέες υποδομές που θα εξασφαλίσουν την κάλυψη της ζήτησης επιτείνεται ακόμα περισσότερο σήμερα λόγω των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Η πλειονότητα των μέχρι τώρα έργων επιχορηγήθηκε από ευρωπαϊκά κονδύλια με ένα ποσοστό εθνικής συμμετοχής χωρίς να ληφθεί υπόψη η ανάκτηση κόστους για τα ευρωπαϊκά κονδύλια με αποτέλεσμα η ανάκτηση του συνολικού κόστους των υποδομών να είναι εξαιρετικά χαμηλή. Σε ότι αφορά στην ανάκτηση του κόστους υπηρεσιών νερού για τους κύριους χρήστες νερού που είναι η γεωργία, η βιομηχανία και τα νοικοκυριά, η ελληνική πραγματικότητα είναι η ακόλουθη.

Στην περίπτωση της **γεωργίας**, η άρδευση γίνεται κυρίως⁷ μέσω των Τοπικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΒ) όπου τα τέλη που εισπράττονται από τα μέλη τους καλύπτουν μέρος των λειτουργικών και διοικητικών αναγκών του ΤΟΕΒ ενώ το υπόλοιπο καθώς και το κόστος έργων υποδομής αποτελεί υποχρέωση του κράτους. Η χρέωση ανά χρήστη γίνεται με βάση την αρδευόμενη έκταση ή τα κυβικά κατανάλωσης ανεξαρτήτως του είδους της καλλιέργειας και της χρησιμοποιούμενης αρδευτικής μεθόδου.

Ειδικά για **την κτηνοτροφία**, η παροχή του νερού για τις κτηνοτροφικές μονάδες σε διάφορες περιοχές της χώρας προέρχεται από τα δίκτυα ύδρευσης. Στην περίπτωση αυτή είναι μεγάλης σημασίας η προμήθεια, διαχείριση κ.τ.λ. κατάλληλου υδρευτικού νερού από τους Δήμους, όχι μόνο όσον αφορά τους αγρότες και κτηνοτρόφους αλλά και τα ζώα. Σημειώνεται ότι υπάρχουν περίπου 15 εκατομμύρια ζώα (βοοειδή και αιγοπρόβατα) στην ύπαιθρο και ότι από την ποιότητα του νερού εξαρτάται και η ποιότητα γάλακτος και κρέατος.

⁷ Σε κάποιες περιπτώσεις η άρδευση γίνεται μέσω ιδιωτικών γεωτρήσεων.

Για την **οικιακή και βιομηχανική χρήση**, η ανάκτηση του κόστους υπηρεσιών νερού περιορίζεται στο λειτουργικό, διοικητικό και σε ένα μέρος του επενδυτικού κόστους δικτύων ύδρευσης/αποχέτευσης και γεωτρήσεων. Το περιβαλλοντικό κόστος που λαμβάνεται υπόψη στην προκειμένη περίπτωση περιλαμβάνει το κόστος κατασκευής και λειτουργίας Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας λυμάτων (Ε.Ε.Λ) και των αντίστοιχων δικτύων αποχέτευσης, ενώ το περιβαλλοντικό κόστος επιβάρυνσης του περιβάλλοντος και των οικοσυστημάτων όπως και το κόστος φυσικών πόρων και πάλι δεν λαμβάνεται υπόψη.

4.1 Ύδρευση- Αποχέτευση

Η ύδρευση – αποχέτευση στην Ελλάδα εκτός από την Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και τις ευρύτερες αυτών περιοχές, παρέχεται από τις ΔΕΥΑ⁸. Οι ΔΕΥΑ είναι δημοτικές επιχειρήσεις κοινωφελούς χαρακτήρα και συνήθως καλύπτουν πόλεις με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων.

α) Η Εταιρεία Ύδρευσης Αποχέτευσης Πρωτεύουσας – ΕΥΔΑΠ Α.Ε.

Η ΕΥΔΑΠ ιδρύθηκε το 1980 με τον Ν 1068/ 1980, είναι η μεγαλύτερη εταιρεία στην Ελλάδα στον τομέα της παροχής υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης και το πελατολόγιό της περιλαμβάνει πάνω από 4.000.000 κατοίκους⁹. Η ΕΥΔΑΠ τη σημερινή της μορφή την πήρε το 1999 με τον Ν.2744/1999 «Ρυθμίσεις θεμάτων της Εταιρείας Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας και άλλες διατάξεις». Με την ίδρυση της ΕΥΔΑΠ Α.Ε., τα κυριότερα πάγια της προηγούμενης εταιρείας απορροφήθηκαν από την Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ, νέα εταιρεία η οποία έχει τη μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ). Οι εγκαταστάσεις έμειναν στην ιδιοκτησία του δημοσίου, ενώ με σύμβαση που υπεγράφη το Νοέμβριο του ίδιου χρόνου μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και ΕΥΔΑΠ Α.Ε., η τελευταία λειτουργεί τα υπόψη έργα της Εταιρείας Παγίων ΕΥΔΑΠ.

Η ΕΥΔΑΠ Α.Ε. εισήχθη το 1999 στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, όπου πλειοψηφικό πακέτο της τάξεως του 61% παρέμεινε στο Δημόσιο. Αυτό το καθεστώς άλλαξε στη συνέχεια, με την εφαρμογή του Μνημονίου, καθώς σύμφωνα

⁸ ΔΕΥΑ: Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης

⁹ βλ. δικτυακός τόπος ΕΥΔΑΠ; Στράτος, 2009

με τις διατάξεις των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 2 του Ν. 3986/2011 «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» και της υπ' αριθμ. 195/2011 (ΦΕΚ 2501/Β') απόφασης της Διυπουργικής Επιτροπής Αναδιαρθρώσεων και Αποκρατικοποιήσεων (ΔΕΑΑ) στις 27/1/2012, το Ελληνικό Δημόσιο μεταβίβασε με εξωχρηματιστηριακή συναλλαγή άνευ ανταλλάγματος 29.074.500 μετοχών της ΕΥΔΑΠ, δηλαδή ποσοστό 27,30% του μετοχικού κεφαλαίου στο Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ). Σημειώνεται ότι το ποσοστό του Ελληνικού Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο της ΕΥΔΑΠ ΑΕ, μετά από αυτή τη πράξη διαμορφώθηκε πλέον στο 34,03%.

Εν συνεχεία, στις 11/5/2023, έγινε η μεταβίβαση 36.245.240 μετοχών της εταιρείας και ισάριθμων δικαιωμάτων ψήφου, δηλαδή ποσοστό 34,033% του μετοχικού κεφαλαίου στο "Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου ΑΕ" (ΤΑΙΠΕΔ). Το ποσοστό συμμετοχής του ΤΑΙΠΕΔ στο μετοχικό κεφάλαιο της ΕΥΔΑΠ διαμορφώθηκε στο 61,33% από 27,30%, ενώ το ποσοστό συμμετοχής του Ελληνικού Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο της ΕΥΔΑΠ ΑΕ διαμορφώνεται πλέον σε 0,00%.

Η Ε.ΥΔ.Α.Π. έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να παρέχει υπηρεσίες προμήθειας και διανομής νερού και υπηρεσίες αποχέτευσης στην περιοχή της Αττικής για 20 χρόνια ξεκινώντας από την ημερομηνία δημοσίευσης του Ν.2744/1999. Το δικαίωμα αυτό δεν είναι μεταβιβάσιμο και μπορεί να ανανεωθεί μετά από γραπτή συμφωνία της Εταιρείας με το Ελληνικό Δημόσιο.

Οι στρατηγικοί Στόχοι της εταιρείας, όπως αναφέρονται στον δικτυακό της τόπο, πέραν από την υδροδότηση του κοινού είναι οι εξής:

1. Η αύξηση της κερδοφορίας
2. Η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης
3. Η προστασία του περιβάλλοντος και
4. Ο επιχειρησιακός εκσυγχρονισμός.

Όσον αφορά στην αύξηση της κερδοφορίας, αυτή επιδιώκεται μέσω της ικανοποίησης των εξής επιμέρους στόχων:

1. Αύξησης των πελατών, κυρίως μέσω της γεωγραφικής επέκτασης εντός και εκτός Αττικής.
2. Παροχής νέων υπηρεσιών στους υπάρχοντες πελάτες

3. Ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων όπως π.χ. η παροχή ενέργειας
4. Μείωσης των εξόδων λειτουργίας
5. Αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας

Η Τιμολογιακή πολιτική καθορίζεται με Κ.Υ.Α. που συμμετέχουν οι Υπουργοί Οικονομίας και ΠΕΧΩΔΕ ανά πενταετία. Αναφέρεται συγκεκριμένα στο άρθρο 3 του Ν.2744/99 πως με κοινή υπογραφή των Υπουργών Οικονομίας και ΠΕΧΩΔΕ, και μετά από τη γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΥΔΑΠ Α.Ε. καθορίζονται ανά πενταετία οι χρεώσεις στις διάφορες κατηγορίες καταναλωτών και χρηστών, στα πλαίσια της κυβερνητικής πολιτικής.

Σε σχέση με την Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ, ο νόμος αναφέρει ότι σκοπός της είναι η διαχείριση και λειτουργία των ακινήτων που θα μεταβιβασθούν άνευ ανταλλάγματος, το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων. Εξίσου σημαντικό είναι και το γεγονός ότι όπως προβλέπει ο νόμος στο άρθρο 6, το Ελληνικό Δημόσιο υποχρεούται να διαθέτει ακατέργαστο νερό στην ΕΥΔΑΠ ΑΕ, ώστε να εξασφαλίζεται η εύλογη κατανάλωση ύδατος εκ μέρους των καταναλωτών της και να είναι σε θέση η ΕΥΔΑΠ Α.Ε. να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις υπηρεσιών ύδρευσης. Το τίμημα του ακατέργαστου νερού θα συμψηφίζεται με το κόστος των υπηρεσιών που προσφέρει η ΕΥΔΑΠ για τη συντήρηση και λειτουργία των παγίων στοιχείων που ανήκουν στην Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ (Ν. 2744/99).

β) Η Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης – ΕΥΑΘ Α.Ε.

Η Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (ΕΥΑΘ ΑΕ) είναι υπεύθυνη για την υδροδότηση της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης, καθώς και για την παροχή υπηρεσιών αποχέτευσης. Ιδρύθηκε μετά την συγχώνευση το 1998 του Οργανισμού Ύδρευσης Θεσσαλονίκης (Ο.Υ.Θ.) και του Οργανισμού Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (Ο.Α.Θ.), με διάρκεια 99 ετών. Το 1998 και ο ΟΑΘ και ο ΟΥΘ μετατράπηκαν από ΝΠΔΔ σε ΑΕ με τον Ν.2651/1998. Το μετοχικό κεφάλαιο καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από το Ελληνικό Δημόσιο το οποίο μπορεί να διαθέσει σε επενδυτές ποσοστό έως και 49% του εκάστοτε συνολικού κεφαλαίου της εταιρείας. Όπως και με την περίπτωση της ΕΥΔΑΠ ΑΕ, δημιουργήθηκαν δύο εταιρείες:

1) Η ΕΥΑΘ Α.Ε. που έχει το αποκλειστικό δικαίωμα και την υποχρέωση να παρέχει υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης.

2) Η ΕΥΑΘ Παγίων η οποία διαχειρίζεται και συντηρεί τα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία της ΕΥΑΘ Α.Ε. και αποτελεί ΝΠΔΔ υπό την εποπτεία των Υπουργείων Οικονομικών και Μακεδονίας-Θράκης.

Η ΕΥΑΘ Α.Ε. προμηθεύεται ακατέργαστο νερό έναντι κάποιου τιμήματος από το Ελληνικό Δημόσιο μέσω της ΕΥΑΘ Παγίων, ενώ επικεντρώνεται πλέον στην ευθύνη της λειτουργίας, συντήρησης, βελτίωσης και ανακαίνισης του δικτύου (επί του οποίου δικαιούται μόνο τη χρήση, στερούμενη οποιουδήποτε άλλου ιδιοκτησιακού δικαιώματος). Η μέριμνα εξεύρεσης ύδατος μένει στην ΕΥΑΘ Παγίων.

Η Τιμολογιακή πολιτική της εταιρείας καθορίζεται και εγκρίνεται ανά πενταετία από τα συναρμόδια Υπουργεία Οικονομικών και Μακεδονίας-Θράκης, μετά από την εισήγηση του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας. Η τελευταία τιμολογιακή πολιτική αφορά την περίοδο του 2007-2011, η οποία σύμφωνα με τη διοίκηση αναμένεται να στηρίξει την υλοποίηση προγράμματος επενδύσεων που υπερβαίνει τα 80 εκατομμύρια € και θα ολοκληρωθεί ως το 2011.

Η ΕΥΑΘ, όπως και η ΕΥΔΑΠ κάνει προσπάθειες να επεκτείνει τις δραστηριότητες της στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Μία από αυτές τις προσπάθειες γίνεται και στην γειτονική ΠΓΔΜ, όπου η εταιρεία έχει αναλάβει δράση διεξάγοντας μελέτες για αποχέτευση και ύδρευση σε δώδεκα μεγάλες πόλεις της χώρας.

γ) Δημοτικές Ύδρευσης και Αποχέτευσης -ΔΕΥΑ

Οι ΔΕΥΑ, όπως προαναφέρθηκε, είναι δημοτικές επιχειρήσεις κοινωφελούς χαρακτήρα. Το θεσμικό τους πλαίσιο βασίζεται στον Ν.1069/1980 και συνήθως καλύπτουν πόλεις με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων εκτός Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Οι ΔΕΥΑ δημιούργησαν από το 1989 την ένωση ΕΔΕΥΑ¹⁰ με έδρα τη Λάρισα. Σήμερα, η ΕΔΕΥΑ εκπροσωπεί 114 ΔΕΥΑ σε σύνολο 130 περίπου ΔΕΥΑ που λειτουργούν στη χώρα μας και καλύπτουν με τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους (ύδρευση - αποχέτευση - επεξεργασία λυμάτων) 3,5 εκ. κατοίκους.

¹⁰ <http://www.edeya.gr/index.php>

Σχετικά με το τιμολόγιο νερού και αποχέτευσης, αξίζει να αναφερθεί ότι ο Ν. 1069/1980 άρθρο 25, προβλέπει πως καθορίζεται από το διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης και εγκρίνεται από το οικείο δημοτικό συμβούλιο. Πρέπει όμως τα έσοδα «να καλύπτουν τις αναγκαίες δαπάνες προσωπικού λειτουργίας και συντηρήσεως των δικτύων, αποσβέσεις παγίων εγκαταστάσεων και τοκοχρεολυσίων συναφθέντων δανείων».

Τέλος σημειώνεται ότι η ΕΔΕΥΑ συμμετέχει ως τακτικό μέλος στην European Federation of National Associations of Water Services (EUREAU), η οποία αποτελείται από τις επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης των κρατών-μελών της Ε.Ε.

4.2 Άρδευση

Σε κάθε περίπτωση, οι πολιτικές που εφαρμόζονται στη διαχείριση του νερού στη γεωργία μπορούν να ενθαρρύνουν τη χρήση αποτελεσματικότερων πρακτικών άρδευσης. **Ο εξορθολογισμός της χρήσης νερού στη γεωργία μπορεί να γίνει με την εφαρμογή ορθών γεωργικών πρακτικών και με υποστηρικτικές λύσεις πολιτικής, που μπορούν να αποφέρουν σημαντικά οφέλη με την αποδοτική χρήση των υδάτων.**

Στο παρελθόν, οι πολιτικές τιμολόγησης του νερού σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες δεν οδηγούσαν κατ' ανάγκη στην αποτελεσματικότερη χρήση του νερού από τους αγρότες¹¹. Η διάρθρωση της τιμολόγησης του νερού που ευνοεί όσους κάνουν αποτελεσματική χρήση του νερού σε συνδυασμό με τις ριζικές αλλαγές στο σύστημα αγροτικών επιδοτήσεων της ΚΑΠ, μπορούν να οδηγήσουν σε σημαντική μείωση της ποσότητας του νερού άρδευσης που χρησιμοποιείται στη γεωργία. Η αλλαγή των γεωργικών πρακτικών μπορεί επίσης να βελτιώσει, με οικονομικά αποδοτικό τρόπο, την ποιότητα του νερού που είναι διαθέσιμο σε άλλους χρήστες.

Στην Ελλάδα, το 86% της κατανάλωσης νερού αφορά στη γεωργική δραστηριότητα (το 11% στην οικιακή χρήση και το 3% στη βιομηχανία, ενέργεια κλπ.), καθώς στην άρδευση δεν εφαρμόζεται καμιά ορθολογική διαχείριση. **Κατά**

¹¹ βλ. διαδικτυακό τόπο Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (<http://www.eea.europa.eu>) και «The European environment – state and outlook 2010 (SOER 2010)».

συνέπεια, η εξοικονόμηση του αρδευτικού νερού αποτελεί το πλέον κρίσιμο ζήτημα που αντιμετωπίζει η ελληνική γεωργία.

Η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει την ανάγκη για έναν συνολικό εθνικό σχεδιασμό για την ανάπτυξη του αγρο-διατροφικού τομέα της χώρας και της βιώσιμης διαχείρισης των υδατικών πόρων. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι απαιτείται η εφαρμογή και η συμπλήρωση της υφιστάμενης νομοθεσίας με σκοπό την εξοικονόμηση του νερού με τρόπο στοχευμένο και συστηματικό. Η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων δεν θα πρέπει να περιορίζεται στις περιοχές με ελλειμματικό υδατικό ισοζύγιο αλλά και σε εκείνες όπου υπάρχει επάρκεια νερού, δεδομένου ότι τυχόν εφαρμογή αναχρονιστικών μεθόδων άρδευσης στις τελευταίες οδηγεί όχι μόνο σε κατασπατάληση ενός πολύτιμου φυσικού πόρου αλλά και τελικά στην ερημοποίησή τους.

Στο πλαίσιο αυτό, η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων και κύρια του αρδευτικού νερού πρέπει να στοχεύει στη διαχείριση της ζήτησης μέσω:

- της εξοικονόμησης νερού τοπικά
- της αύξησης της προσφοράς νερού από άλλα πλεονασματικά διαμερίσματα
- της υλοποίησης μεγάλων επενδύσεων για την κατασκευή νέων αλλά και την συντήρηση και αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών (αρδευτικά δίκτυα, φράγματα, λιμνοδεξαμενές κλπ.) με βάση ένα συνολικό προγραμματικό σχέδιο και συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα
- της παροχής κινήτρων στους παραγωγούς για τη χρησιμοποίηση σύγχρονων αρδευτικών πρακτικών και συστημάτων, που περιορίζουν την κατανάλωση νερού

Η τιμολόγηση της χρήσης αρδευτικού νερού από τους αγρότες, προϋποθέτει την ύπαρξη της απαραίτητης υποδομής (σύγχρονα συλλογικά αρδευτικά δίκτυα) μέσω της οποίας θα οδηγείται αυτό μέχρι τον αγρό.

Η Ο.Κ.Ε. τονίζει ότι είναι απόλυτα αναγκαίο να αντιμετωπιστεί το έλλειμμα των επενδύσεων για την εξοικονόμηση αρδευτικού νερού και την αποτελεσματική διαχείριση των υδάτινων πόρων. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου του Ε.Σ.Π.Α. θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην αξιοποίηση κονδυλίων για τη συντήρηση των δικτύων άρδευσης. Άλλα σημαντικά θέματα τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπιστούν είναι η

ανάγκη για ύδρευση της υπαίθρου και ο εμπλουτισμός των υπόγειων υδροφορέων που ήδη εφαρμόζεται πειραματικά και αποτελεί μία μακροχρόνια αλλά ιδιαίτερα επωφελή διαδικασία.

Επισημαίνεται ότι από το 2009 έχει εκπονηθεί αναλυτική μελέτη του ΙΝΑΣΟ (Ινστιτούτο Αγροτικής Συνεταιριστικής Οικονομίας) σχετικά με την διαχείριση των υδάτινων πόρων στον αγροτικό τομέα. Η παραπάνω πρόταση-μελέτη της ΠΑΣΕΓΕΣ για την εφαρμογή ενός ενιαίου μοντέλου διαχείρισης των υδατικών πόρων, περιλαμβάνει συγκεκριμένα άμεσα αλλά και μακροπρόθεσμα μέτρα και δράσεις για την αντιμετώπιση του όλου θέματος **και θα πρέπει να αξιοποιηθεί άμεσα από την Πολιτεία.**

Συγκεκριμένα, η μελέτη αυτή προτείνει σημαντικές αλλαγές στο υφιστάμενο σύστημα διαχείρισης των αρδευτικών υδάτων, ενώ πρέπει να επισημανθεί ότι με το πλαίσιο των προτεινόμενων παρεμβάσεων προκύπτουν εξοικονομήσεις της κατανάλωσης αρδευτικού νερού κατά 33% περίπου και της καταναλισκόμενης ηλεκτρικής ενέργειας για άρδευση κατά 38%.

Στο σημείο αυτό, **η Ο.Κ.Ε. τονίζει την ανάγκη εκσυγχρονισμού των μεθόδων άρδευσης σε όλη την Ελλάδα, μέσω διαφόρων προγραμμάτων που θα υποστηρίζουν τους παραγωγούς.** Σημειώνεται ότι η μέθοδος που προτείνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η άρδευση με σταγόνες ή αλλιώς *στάγδην άρδευση* με την οποία επιτυγχάνεται πολύ μικρή κατανάλωση νερού. Είναι η μέθοδος με τη μικρότερη σπατάλη νερού, αφού τα φυτά εφοδιάζονται με νερό που παρέχεται με τη μορφή σταγόνων, από σωλήνες που «απλώνονται» κατά μήκος των γραμμών φύτευσης και δεν υπάρχει καθόλου εξάτμιση. Ως μέθοδος, εκτός από τη μικρή κατανάλωση νερού, έχει και αρκετά άλλα πλεονεκτήματα, όπως μεγαλύτερες αποδόσεις, δυνατότητα να αρδευτούν επικλινή και ανώμαλα εδάφη, ελαχιστοποίηση των ζιζανίων, καθώς στις καλλιέργειες δεν υπάρχει μεγάλη υγρασία που ευνοεί την ανάπτυξη μυκήτων.

Μία από τις θετικές δράσεις που έχουν εφαρμοσθεί στην Ελλάδα είναι το καινοτόμο πρόγραμμα «Διαχείριση και Αξιοποίηση Υδατικού Δυναμικού», το οποίο εφαρμόστηκε στην Κρήτη, από τον Ο.Α.Δ.Υ.Κ και το οποίο προβλέπει την ορθολογική αξιοποίηση των διαθέσιμων υδατικών πόρων της περιοχής αρμοδιότητάς του, σε όλες τις μορφές που διατίθενται από τη φύση (υπόγειοι

υδροφορείς, ποτάμια, λίμνες). Το σχέδιο έχει ως βάση ένα ενιαίο σύστημα κλειστών αγωγών το οποίο εκτείνεται σχεδόν σε ολόκληρο τον Βόρειο Άξονα της Δυτικής Κρήτης και διανέμει το νερό. Στόχος η ισόρροπη και διαρκής κάλυψη των υδρευτικών και αρδευτικών αναγκών της περιοχής ευθύνης του οργανισμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι το κόστος κατασκευής του έργου είναι από τα χαμηλότερα στην Ελλάδα, καθώς εκτιμάται ότι στοιχίζει ανά στρέμμα 382 €. Η ενιαία διαχείριση του έργου εξασφαλίζει ισότιμη ικανοποίηση όλων των χρηστών νερού, για άρδευση, ύδρευση, βιομηχανία και τουρισμό, δίχως συγκρούσεις ως προς τις προτεραιότητες των χρήσεων. Γίνεται επίσης εφικτή η αντιμετώπιση της αυξημένης ζήτησης λόγω της αλματώδους αστικοποίησης πολλών περιοχών, του τουρισμού και της επέκτασης των αρδεύσεων.

Επιπλέον της αλλαγής των τεχνικών άρδευσης, η εξοικονόμηση νερού μπορεί να επιτευχθεί μέσω **προγραμμάτων κατάρτισης των αγροτών** σε πρακτικές αποτελεσματικότερης χρήσης του νερού καθώς και μέσω **συμβουλευτικών υπηρεσιών και ενημέρωσης των παραγωγών** σε θέματα άρδευσης.

Επίσης, **η χρήση του ανακυκλωμένου νερού στη γεωργία** μπορεί να συμβάλει στην αύξηση των διαθεσίμων πόρων γλυκού νερού για την κάλυψη άλλων αναγκών. Με την κατάλληλη διαχείριση της ποιότητας του ανακυκλωμένου νερού, τα επεξεργασμένα λύματα μπορεί να παρέχουν μια αποτελεσματική εναλλακτική λύση για την κάλυψη της ζήτησης νερού στη γεωργία, για ορισμένα είδη καλλιέργειας με χρήση ξεχωριστών δικτύων άρδευσης. Η χρήση των επεξεργασμένων λυμάτων στη γεωργία παρέχει ήδη σημαντικά οφέλη για τη διαχείριση των υδάτων σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες. Στην Κύπρο, για παράδειγμα, οι στόχοι ανακυκλωμένου νερού για το 2014 αντιστοιχούν περίπου στο 28% της ζήτησης νερού στη γεωργία το 2008. Στη νήσο Γκραν Κανάρια, το 20% του νερού που χρησιμοποιείται σε όλους τους τομείς προέρχεται από επεξεργασμένα λύματα, συμπεριλαμβανομένης και της άρδευσης 5.000 εκταρίων τοματοκαλλιέργειών και 2.500 εκταρίων μπανανοφυτειών¹².

¹² βλ. διαδικτυακό τόπο Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (<http://www.eea.europa.eu>).

5. Καταγεγραμμένη εμπειρία ιδιωτικοποιήσεων διεθνώς

Υπάρχει πλούσια καταγεγραμμένη εμπειρία από ιδιωτικοποιήσεις της ύδρευσης/αποχέτευσης διεθνώς. Η Ο.Κ.Ε. τονίζει ότι ως χώρα, οφείλουμε να γνωρίζουμε, να εξετάσουμε και να αξιοποιήσουμε αυτές τις εμπειρίες, προκειμένου να μην επαναλαμβάνουμε λάθη που άλλες χώρες ήδη βίωσαν με οδυνηρό τρόπο και με μεγάλο κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος. Για την ανάπτυξη της παρούσας ενότητας χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από σχετική έκθεση της Διεθνούς Ερευνητικής Ομάδας της EPSU¹³ (European Federation of Public Service Unions) και του Πανεπιστημίου του Greenwich.

Ιστορικά, το νερό θεωρείται δημόσιο αγαθό (public good) και όχι εμπόρευμα (market commodity). Η εμφάνιση των πολυεθνικών στον τομέα της ύδρευσης και αποχέτευσης αποτελεί μια σχετικά νέα «αγορά» που εμπεριέχει χαρακτηριστικά «κοινωνικού πειράματος». Συγκεκριμένα, από την δεκαετία του 1980 έως την δεκαετία του 2000 την ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης προωθούσαν πολυεθνικές εταιρείες και διεθνείς οργανισμοί, μεταξύ των οποίων και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η αντίδραση των πολιτών εκδηλώθηκε με εκστρατείες, οι οποίες πάγωσαν ή ακόμη και ακύρωσαν την ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης σχεδόν σε κάθε χώρα της Ευρώπης και σε πολλές χώρες σε ολόκληρο τον κόσμο.

5.1 Ιστορική αναδρομή

Από τον 19ο αιώνα σχεδόν όλες οι χώρες έχουν αναθέσει τις υπηρεσίες ύδρευσης στο δημόσιο τομέα, καθώς οι ιδιωτικές εταιρείες δεν ήταν διατεθειμένες να επενδύσουν όσα απαιτούσε μια δημόσια υπηρεσία και χρέωναν υπέρογκα ποσά εξαιτίας του μονοπωλιακού χαρακτήρα της υπηρεσίας. Έτσι, η ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης παρέμενε ασυνήθιστη. Οι υπηρεσίες ύδρευσης ανήκουν και παρέχονται από το δημόσιο τομέα σε ποσοστό μεγαλύτερο του 90% των 400 μεγαλύτερων πόλεων του κόσμου (πόλεις με πληθυσμό μεγαλύτερο από 1 εκατομμύριο). Στις μικρές πόλεις και στην επαρχία το ποσοστό είναι ακόμη μεγαλύτερο. Στη συνέχεια

¹³ Γιατί το νερό είναι δημόσια υπηρεσία: ξεσκεπάζουμε τους μύθους της ιδιωτικοποίησης, Public Services International Research Unit (PSIRU), Greenwich University, 2012.

παρατίθενται **ενδεικτικά** παραδείγματα ιδιωτικοποιήσεων σε αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες.

α) Ιδιωτικοποίηση σε ανεπτυγμένες χώρες¹⁴

Βρετανία: Οι ιδιωτικοποιήσεις που έγιναν κατά την περίοδο 1989-1993 είχαν ως συνέπεια την αύξηση της τιμής του νερού αρχικά κατά 50% και συνολικά κατά 245% μέχρι το 2006. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες ύδρευσης και η ποιότητα υποβαθμίσθηκαν, καθώς οι εταιρείες προκειμένου να ανεβάσουν την κερδοφορία τους κράτησαν τις επενδύσεις στο κατώτερο δυνατό επίπεδο. Επιπλέον, αυξήθηκε ο αριθμός των νοικοκυριών που αποσυνδέθηκαν λόγω αδυναμίας πληρωμής των λογαριασμών. Στην Αγγλία είχε θεσπισθεί Ρυθμιστική Αρχή Υδάτων, χωρίς όμως να μπορέσει ποτέ να συγκρατήσει τις τιμές, και επιπλέον δεν εξασφάλισε τις απαιτούμενες επενδύσεις από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Έτσι όταν οι υποδομές άρχισαν να παρουσιάζουν προβλήματα ζητήθηκε χρηματοδότηση από το κράτος.

Γαλλία: Το 1985 ιδιωτικοποιήθηκε το 77% του δικτύου ύδρευσης της χώρας. Η αύξηση του τιμολογίου (2,93 €/m³ από τα ακριβότερα στην Ευρώπη) σε συνδυασμό με την ελλιπή συντήρηση του δικτύου απέδειξαν ότι η ιδιωτικοποίηση δεν μπόρεσε να φέρει θετικά αποτελέσματα. Από τον Ιανουάριο του 2010, μετά από 25 χρόνια που τη διαχείριση του νερού στο Παρίσι είχαν αποκλειστικά ιδιωτικές εταιρείες, αυτή επανήλθε στην κυριότητα του Δήμου.

Ιταλία: Τον Ιούνιο του 2011 διενεργήθηκε δημοψήφισμα προκειμένου να ακυρωθεί ο σχετικός νόμος περί ιδιωτικοποίησης του νερού. Άνω του 95% των ψηφισάντων είπε όχι στην ιδιωτικοποίηση του νερού, οπότε η ιδιωτικοποίηση δεν προχώρησε. Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η ΕΚΤ ζήτησαν από την Ιταλία να σχεδιάσει την ιδιωτικοποίηση και την απελευθέρωση της αγοράς ύδρευσης, παρά την αντίθετη ψήφο της συντριπτικής πλειοψηφίας σε σχετικό δημοψήφισμα.

Γερμανία: Σχεδόν όλος ο τομέας της ύδρευσης ανήκει σε δημόσιους/αυτοδιοικητικούς φορείς. Εξάιρεση αποτελούσε το Βερολίνο (βλ. στη

¹⁴ Σύλλογος Μηχανικών Π.Ε. και Τ.Ε. ΕΥΔΑΠ <http://engineerseydap.blogspot.com>

συνέχεια κεφ.5.3 «έλλειψη λογοδοσίας»), μέχρι πριν λίγους μήνες, όπου η RWE αποχώρησε και η υπηρεσία πέρασε πάλι στο Δήμο. Σημειώνεται ότι το κόστος από το σπάσιμο του συμβολαίου που κανονικά έληγε το 2028 ήταν 650 εκατομμύρια ευρώ.

β) Ιδιωτικοποίηση σε αναπτυσσόμενες χώρες

Αργεντινή¹⁵: Το 1993 ιδιωτικοποιήθηκε το σύστημα ύδρευσης – αποχέτευσης του Μπουένος Άιρες. Μετά από 4 χρόνια διαπιστώθηκε ότι η πολυεθνική τηρούσε μόνο το 45% των συμβατικών υποχρεώσεων (νέες συνδέσεις κλπ) ενώ ζητά αλλαγές στη σύμβαση για να αυξήσει τις τιμές. Το 2003 διαπιστώθηκε ότι γινόταν επεξεργασία μόνο στο 12% των λυμάτων και το σύνολο σχεδόν απορριπτόταν ανεπεξέργαστο στον ποταμό Ρίο Ντε Λα Πλάτα προξενώντας μεγάλη οικολογική καταστροφή.

Βολιβία¹⁶: Το 1998 το ΔΝΤ ενέκρινε δάνειο για τη χώρα υπό την προϋπόθεση της ιδιωτικοποίησης όλων των δημοσίων υπηρεσιών. Το 1999, με μυστικές διαβουλεύσεις, παραχωρήθηκε το δίκτυο ύδρευσης σε πολυεθνική υπό την ηγεσία της αμερικανικής Bechtel. Το 2000 οι αυξήσεις στα τιμολόγια του νερού οδήγησαν σε διαμαρτυρίες που κλιμακώθηκαν και απόκτησαν χαρακτήρα εξέγερσης με 7 νεκρούς. Η κυβέρνηση αποφάσισε τη διακοπή της συνεργασίας και η Bechtel αξίωσε αποζημιώσεις 25 εκατομμυρίων δολαρίων.

Φιλιππίνες: Μέσα σε 5 χρόνια από την ιδιωτικοποίηση του δικτύου οι τιμές αυξήθηκαν κατά 500%. Το 2003 παρουσιάστηκαν κρούσματα χολέρας και δυσεντερίας λόγω κακής επεξεργασίας του νερού και έλλειψης συντήρησης του δικτύου, προκειμένου να περιορισθεί το λειτουργικό κόστος των εταιρειών διαχείρισης.

¹⁵ Daniel Azpiazu and Karina Forcinito, "Privatization of the water and sanitation systems in the Buenos Aires metropolitan area: regulatory discontinuity, corporate non-performance, extraordinary profited and distributional inequality," Buenos Aires.

¹⁶ Public Citizen: Water for All / www.wateractivist.org

5.2 Αξιολόγηση της πορείας διαφόρων περιπτώσεων ιδιωτικοποίησης του νερού ανά τον κόσμο¹⁷

Οι νέες κεντρικές οικονομικές πολιτικές της Ε.Ε., με το πρόσχημα των περιορισμών στις δημόσιες δαπάνες, πιέζουν περισσότερο για την απελευθέρωση και ιδιωτικοποίηση όλων των δημόσιων υπηρεσιών **αδιακρίτως**, ανάμεσα σε αυτές και των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης. Σημειωτέον ότι η ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών έχει οριστεί ως μία από τις προϋποθέσεις για την λήψη οικονομικής ενίσχυσης από την Ε.Ε., την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Για την Ελλάδα, οι προϋποθέσεις περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την πλήρη ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών ύδρευσης Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Η τρόικα αναμένει δραστική μείωση του δημόσιου τομέα και από την Πορτογαλία, γι' αυτό και εξετάζεται η ιδιωτικοποίηση της εταιρείας ύδρευσης Aguas de Portugal.

Επειδή μεγάλη συζήτηση γίνεται περί δήθεν μεγαλύτερης αποδοτικότητας του ιδιωτικού τομέα στην διαχείριση των υπηρεσιών που σχετίζονται με το νερό, σχετική μελέτη στο Ηνωμένο Βασίλειο - όπου έχει σημειωθεί η μεγαλύτερη ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης - κατέδειξε ότι 11 χρόνια μετά την ιδιωτικοποίηση οι ιδιωτικές εταιρείες ύδρευσης είχαν γίνει λιγότερο αποδοτικές από όσο ήταν ο δημόσιος τομέας, παρ' ότι είχαν πρόσβαση σε καλύτερη τεχνολογία.

Έγγραφο πολιτικής του ΔΝΤ το 2004 ανέφερε ότι *«τα εμπειρικά στοιχεία είναι ανάμεικτα»* όσον αφορά στη σχετική αποδοτικότητα του ιδιωτικού τομέα. Μια παγκόσμια επισκόπηση εμπειρικών στοιχείων για τις υπηρεσίες ύδρευσης και ενέργειας από την Παγκόσμια Τράπεζα το 2005 κατέληξε ότι δεν υπήρχε *«στατιστικώς σημαντική διαφορά στην αξιολόγηση της αποδοτικότητας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών εταιρειών παροχής»*. Οι ιδιωτικές εταιρείες δεν έχουν καλύτερη τεχνική και οικονομική αποδοτικότητα. **Ας σημειωθεί ότι τα χαμηλότερα ποσοστά διαρροών στην Ευρώπη σημειώνονται στις Κάτω Χώρες και στην Γερμανία, όπου η διαχείριση σχεδόν όλων των συστημάτων γίνεται από δημόσιες εταιρείες.**

¹⁷ Έκθεση της Διεθνούς Ερευνητικής Ομάδας της EPSU¹⁷ (European Federation of Public Service Unions) και του Πανεπιστημίου του Greenwich <http://www.psiru.org>

➤ **Επενδύσεις**

Οι ιδιωτικές εταιρείες ποτέ δεν επένδυσαν αρκετά στα δημόσια συστήματα ύδρευσης. Σε όλες τις χώρες της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, ο δημόσιος τομέας πλήρωσε τα δίκτυα. Ακόμη και στην Γαλλία, όπου παραμένουν ιδιωτικές εταιρείες από τον 19ο αιώνα, οι επενδύσεις για την επέκταση των συστημάτων έγιναν από τους δήμους, όχι από τις εταιρείες. Σήμερα στην Ευρώπη, σχεδόν όλες οι χώρες στηρίζονται στο δημόσιο τομέα για να χρηματοδοτήσει επενδύσεις στις υπηρεσίες ύδρευσης. Όταν οι ιδιωτικές εταιρείες επενδύουν, προσβλέπουν σε εγγυημένα υπερκέρδη¹⁸.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες, ο δημόσιος τομέας καλύπτει όλες σχεδόν τις επενδύσεις στην ύδρευση. Στην Αφρική και στην Ινδία το 65% έως 90% των επενδύσεων γίνονται από το δημόσιο τομέα, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό χρηματοδοτείται μέσω κρατικής επιχορήγησης - ο ιδιωτικός τομέας δεν επενδύει σχεδόν τίποτε.

➤ **Ανταγωνισμός και καρτέλ**

Η ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης δεν επιφέρει κανένα από τα υποτιθέμενα οφέλη του ανταγωνισμού. Αποτελεί πάντα μονοπωλική υπηρεσία, οπότε οι εταιρείες δεν ανταγωνίζονται η μία την άλλη στην προσέλκυση πελατείας. Στην πραγματικότητα, οι εταιρείες συνήθως αποφεύγουν να ανταγωνίζονται η μία την άλλη ήδη από το στάδιο της σύναψης συμβάσεων. Καμία από τις ιδιωτικές εταιρείες ύδρευσης στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν αντιμετώπισε ανταγωνισμό κατά την υποβολή προσφορών για την εξασφάλιση της πολύτιμης άδειας λειτουργίας. Στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων στην Γαλλία και στην Ισπανία - και σε

¹⁸ Στην Αγγλία, η ιδιωτική εταιρεία ThamesWater προκειμένου να φτιάξει έναν ακριβό νέο κεντρικό υπόνομο για το Λονδίνο, αξιώνεται τα ετήσια κέρδη της να υπερβαίνουν το κόστος της επένδυσης κατά 100 και πλέον εκατομμύρια στερλίνες.

πολλές περιπτώσεις στην Ιταλία και στην κεντρική Ευρώπη - η αρχική ιδιωτικοποίηση δεν προέκυψε από ανταγωνιστική υποβολή προσφορών. Στην Γαλλία και στην Ιταλία ιδιωτικές εταιρείες έχουν καταδικασθεί από τις Αρχές Ανταγωνισμού για μη ανταγωνιστική συμπεριφορά. Στην Γαλλία οι Suez και Veolia διατάχθηκαν να καταργήσουν πλήθος «κοινοπραξιών» τις οποίες είχαν συστήσει για να ωφελούνται αμφότερες από τις συμβάσεις αντί να ανταγωνίζονται η μία την άλλη. Το 2012 η Ε.Ε. ανακοίνωσε ότι άρχισε να ερευνά επίσημα καταγγελίες κατά των 3 μεγάλων γαλλικών εταιρειών ύδρευσης (Suez, Veolia και SAUR) για συμπαιγνία στην Γαλλία.

➤ **Αντίδραση των πολιτών**

Υπάρχει εκτεταμένη αντίδραση των πολιτών στην ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης, σε όλον τον κόσμο. Τα τελευταία 20 χρόνια, εκστρατείες έχουν παγώσει ή αντιστρέψει ιδιωτικοποιήσεις σε πολλές πόλεις, μικρές και μεγάλες, σε ολόκληρη την Ευρώπη. Οσάκις η ιδιωτικοποίηση έχει τεθεί σε δημοψήφισμα, έχει καταψηφιστεί από την συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών. Τον Ιούνιο του 2011, ο ιταλικός λαός καταψήφισε σε δημοψήφισμα, όπως προαναφέρθηκε, ένα νομοσχέδιο που αφορούσε στην απελευθέρωση και ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης. Το 2003 μια επιτυχημένη εκστρατεία ώθησε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να απορρίψει τις προτάσεις της Επιτροπής να γίνει η απελευθέρωση των υπηρεσιών ύδρευσης υποχρεωτική σε όλη την Ευρώπη. Ακόμη και στο Ηνωμένο Βασίλειο, μετά από 17 χρόνια ιδιωτικοποίησης, μια σαφής πλειοψηφία υποστηρίζει την επιστροφή της ύδρευσης της Αγγλίας στο δημόσιο τομέα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα δημοσκόπησης του BBC το 2006. Στην Σκωτία και στην Βόρεια Ιρλανδία, η υπηρεσία παραμένει δημόσια λόγω της μαζικής αντίδρασης των πολιτών.

➤ **Διαφθορά και απάτες**

Η ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης συνδέεται συχνά με περιστατικά διαφθοράς και απάτης καθώς οι εταιρείες έχουν κίνητρο δωροδοκίας, αν πρόκειται να

εξασφαλίσουν επικερδείς, μακροχρόνιες συμφωνίες. Δικαστήρια στην Γαλλία, στην Ιταλία και στις ΗΠΑ έχουν καταδικάσει στελέχη και αξιωματούχους του Δημοσίου για δωροδοκίες που έλαβαν από θυγατρικές των Suez και Veolia. Αμφότεροι οι όμιλοι *«έχουν τεθεί υπό έλεγχο σε ουκ ολίγες ποινικές και αστικές υποθέσεις, για κατηγορίες όπως δωροδοκία αξιωματούχων τού Δημοσίου, παράνομες πολιτικές δωρεές, μίζες, μη ανταγωνιστικό καθορισμό τιμών, σύναψη καρτέλ και λογιστικούς χειρισμούς που ισοδυναμούν με απάτη»*. Σύμφωνα με μια έκθεση του 1997 του Ελεγκτικού Συνεδρίου της Γαλλίας («Courdes Comptes»), το σύστημα ιδιωτικοποίησης στο οποίο στήριξαν την εθνική τους κυριαρχία οι Suez και Veolia έπασχε από συστηματικά ελαττώματα: *«Η έλλειψη επίβλεψης και ελέγχου των παραχωρημένων δημόσιων υπηρεσιών, επιβαρυνόμενη από την έλλειψη διαφάνειας αυτής της μορφής διοίκησης, έχει οδηγήσει σε καταχρήσεις»*.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η SevernTrentWater καταδικάστηκε για σοβαρή απάτη, επειδή είχε παράσχει ψευδή στοιχεία στην Ρυθμιστική Αρχή, βάσει των οποίων μπόρεσε να υπερχρεώσει τους πελάτες κατά 42 εκατομμύρια στερλίνες σε ένα έτος. Άλλες εταιρείες ύδρευσης έχουν παραδεχθεί παρόμοιες πράξεις.

➤ Έλλειψη λογοδοσίας

Οι ιδιωτικές εταιρείες ύδρευσης προτιμούν να δρουν μυστικά, ώστε να μπορούν να πείθουν τους πολιτικούς να υπογράφουν μαζί τους πλουσιοπάροχες συμβάσεις χωρίς να ενημερώνονται οι πολίτες. Για αυτόν το λόγο οι περισσότερες συμβάσεις ύδρευσης με ιδιωτικές εταιρείες είναι μυστικά έγγραφα, ώστε να είναι αδύνατη η λογοδοσία ενώπιον των πολιτών. Το 1999 η πόλη τού Βερολίνου ιδιωτικοποίησε την υπηρεσία ύδρευσής της, για να βοηθήσει στην αποπληρωμή των χρεών της, παρά την έντονη αντίδραση των πολιτών. Πούλησε το 49,9% της εταιρείας σε κοινοπραξία μιας γαλλικής πολυεθνικής (Veolia) και μιας γερμανικής πολυεθνικής (RWE), οι οποίες απαίτησαν έγγραφη εγγύηση μεγάλου κέρδους. Το Δημοτικό Συμβούλιο συμφώνησε, αλλά η σύμβαση κρατήθηκε κρυφή από τους δημότες τού Βερολίνου.

Μέχρι το 2011 οι τιμές είχαν ξεπεράσει τον πληθωρισμό κατά περισσότερο από το ένα τρίτο του. Η πρωτοβουλία πολιτών "Berliner Wassertisch" προχώρησε στη συλλογή υπογραφών για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος, στο οποίο η συντριπτική πλειοψηφία απαίτησε τη δημοσιοποίηση της σύμβασης. Τον Ιανουάριο του 2012 το Γραφείο Ανταγωνισμού της Γερμανίας απεφάνθη ότι η σύμβαση παραβιάζει το γερμανικό δίκαιο περί ανταγωνισμού, με αποτέλεσμα η εταιρεία να αναγκαστεί να μειώσει τις τιμές κατά 19%. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξετάζει αν η σύμβαση παραβιάζει την νομοθεσία της Ε.Ε. κατά της παράνομης κρατικής επιχορήγησης σε ιδιωτικές εταιρείες.

Η ρυθμιστική αρχή OFWAT του Ηνωμένου Βασιλείου έχει κατ' επανάληψη αποτύχει να αποτρέψει τις ιδιωτικές εταιρείες να απολαμβάνουν μεγαλύτερα κέρδη μέσω ελλειπών δαπανών, έχει επιτύχει να εντοπίσει απάτες τις οποίες διέπραξαν οι εταιρείες και έχει δώσει στις εταιρείες το δικαίωμα 25ετούς ειδοποίησης πριν λήξουν οι άδειές τους - ουσιαστικά διασφαλίζοντάς τους παντοτινό μονοπώλιο.

➤ **Επίπλαστα οικονομικά οφέλη**

Ο επίσημος λόγος για την ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης και άλλων δημόσιων υπηρεσιών υποτίθεται ότι είναι η απόκτηση εσόδων με τα οποία οι κυβερνήσεις θα μπορέσουν να εξοφλήσουν τα χρέη τους. Στην πραγματικότητα, όμως, οι κυβερνήσεις έχουν έσοδα πολύ μικρότερα από την πραγματική αξία των ιδιωτικοποιημένων εταιρειών, ειδικά αν οι αγοραστές γνωρίζουν ότι το δημόσιο αναγκάζεται να πουλήσει σε οποιαδήποτε τιμή. Αν οι εταιρείες όντως καταβάλλουν μεγάλο ποσό, συνήθως οφείλεται στο ότι τους επιτρέπεται να επιβάλλουν υψηλότερες χρεώσεις.

Στην Γαλλία, ήταν σύνηθες οι ιδιωτικές εταιρείες να καταβάλλουν εκατομμύρια ευρώ για να τους παραχωρηθεί άδεια δραστηριοποίησης στον τομέα της ύδρευσης. Κατόπιν, οι εταιρείες προσέθεταν το κόστος αυτού του «τέλους εισόδου» στους λογαριασμούς ύδρευσης, οπότε τα έσοδα του δήμου ουσιαστικά προέρχονταν όλα από τους καταναλωτές. Ως εκ τούτου, το κοινοβούλιο της Γαλλίας

εισήγαγε έναν νέο νόμο το 1993, το λεγόμενο «νόμο Σαπέν», ο οποίος ορίζει ότι είναι παράνομο μια ιδιωτική εταιρεία να αγοράζει άδεια παροχής ύδρευσης από ένα δήμο.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η κυβέρνηση Θάτσερ πούλησε τις εταιρείες ύδρευσης προς 5,2 δισεκατομμύρια στερλίνες. Η κυβέρνηση, όμως, παρέγραψε το χρέος των εταιρειών, που ανερχόταν στα 5 δισεκατομμύρια στερλίνες, και τους έδωσε και 1,5 δισεκατομμύρια στερλίνες σε μετρητά ως ενίσχυση, οπότε ουσιαστικά έχασε χρήματα. Τα επόμενα χρόνια έχασε ακόμη περισσότερα, αφού απώλεσε τα μερίσματα από τα κέρδη και παρείχε έκπτωση φόρου στις εταιρείες. Μετά από όλες τις ιδιωτικοποιήσεις που έκαναν οι κυβερνήσεις της Θάτσερ στο Ηνωμένο Βασίλειο σε διάστημα 17 ετών, το κρατικό χρέος ήταν σχεδόν ίδιο με το αρχικό. Επίσης οι επενδύσεις στο δημόσιο τομέα μειώθηκαν και δεν αντισταθμίστηκαν από τον ιδιωτικό τομέα, οπότε η οικονομία συνολικά είχε λιγότερα πραγματικά περιουσιακά στοιχεία. Άρα, η μεγαλύτερη ιδιωτικοποίηση που έγινε ποτέ δεν μείωσε το κρατικό χρέος ούτε οδήγησε σε ιδιωτικές επενδύσεις.

5.3 Η αγορά νερού παγκοσμίως

Οι ηγετικές εταιρείες στον τομέα της αγοράς νερού είναι πέντε πολυεθνικές με βάση την Ευρώπη:

1. SUEZ (Lyonnaise des Eaux) με βάση τη Γαλλία
2. SAUR (Société d'Aménagement Urbain et Rural) με βάση τη Γαλλία
3. VEOLIA ENVIRONNEMENT (Compagnie Générale des Eaux, Vivendi) με βάση τη Γαλλία
4. RWE με βάση τη Γερμανία
5. AGBAR (Sociedad General de Aguas de Barcelona SA) με βάση την Ισπανία της οποίας το 24% κατέχει η Suez μέσω μιας κοινοπραξίας.

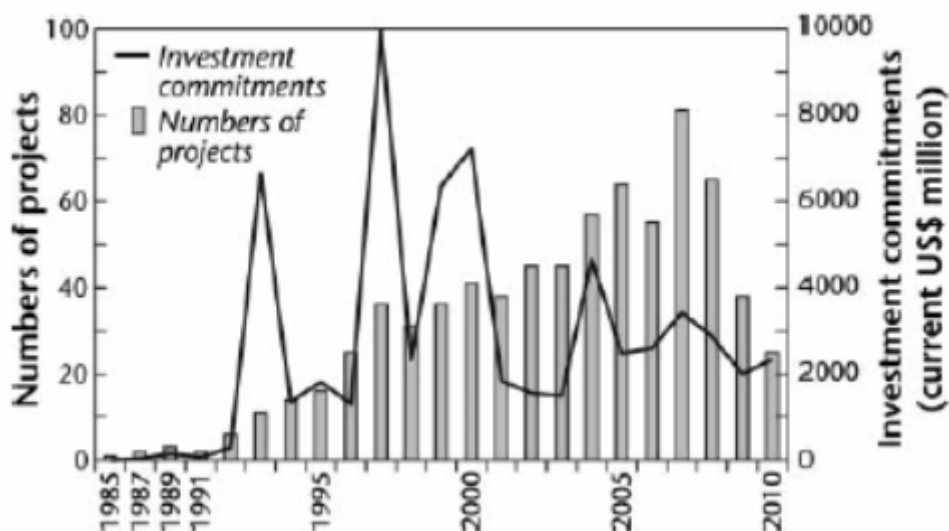
Όπως φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα, οι 5 αυτές εταιρείες κατείχαν το 2001 το 71% της αγοράς του νερού παγκοσμίως, ενώ το 2007 το αντίστοιχο μερίδιο έπεσε στο 45%.

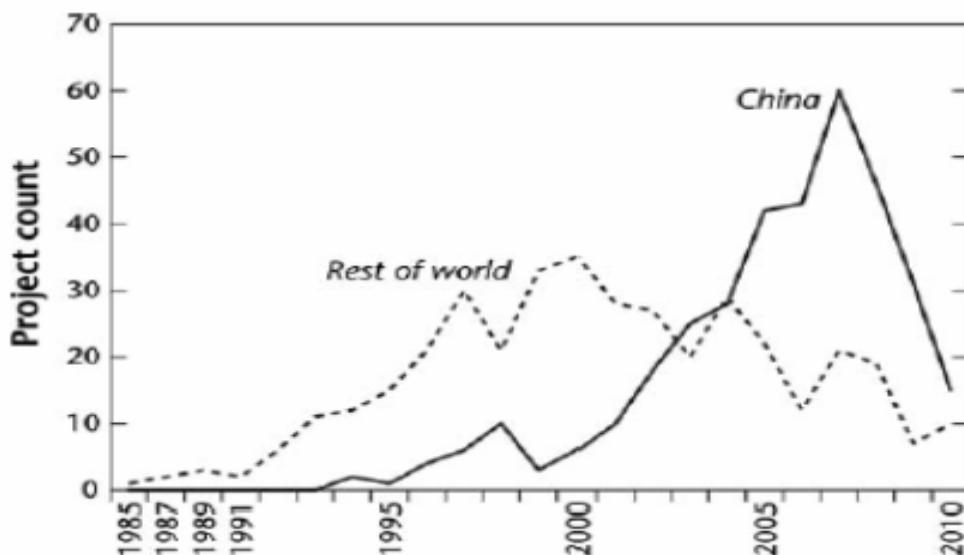
Πίνακας 5.3.1 Εξυπηρετούμενος Πληθυσμός ανά εταιρεία (εκατομμύρια κατοίκων)

	1999	2001	2003	2004	2005	2006	2007
Suez	81.7	94.7	104.2	102.4	104.5	98.2	100.4
Veolia	74.8	95.2	104.5	108.2	117.5	115.0	133.9
SAUR	27.6	30.4	34.0	33.5	13.7	13.6	13.6
Agbar	31.2	35.3	35.2	35.2	34.9	26.0	22.1
RWE	23.7	56.5	70.1	69.5	67.2	42.7	35.7
Total	239.0	312.1	348.0	348.8	337.8	295.5	305.7
Global	350.0	430.0	490.0	545.0	565.0	632.0	681.0
% by above	68%	73%	71%	64%	60%	47%	45%

Πηγή: Pinsent Masons 2007

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, το 32% των συμβολαίων για ύδρευση (σε όρους συνόλου επενδύσεων) μέσα στο 2006, είτε ακυρώθηκε, είτε είχε προβλήματα, με αποτέλεσμα να παρατηρείται μείωση των κεφαλαίων που επενδύονται παγκοσμίως στον τομέα της ύδρευσης.

Σχήμα 5.3.1 Αριθμός και αξία επενδυτικών σχεδίων υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης 1985- 2010. Πηγή: Bakker 2013

5.4 Πανευρωπαϊκή Εκστρατεία για το νερό

Η Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών **Right2water** είναι η πρώτη επιτυχημένη Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών και συνίσταται στην συλλογή υπογραφών για τη ΜΗ ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης παραχωρήσεις¹⁹. Η Πρωτοβουλία Right2Water στοχεύει να βάλει την «εφαρμογή του ανθρώπινου δικαιώματος στο νερό και την αποχέτευση» στην ευρωπαϊκή πολιτική ατζέντα, δημιουργώντας ένα δημόσιο διάλογο επί του θέματος με στόχο την αλλαγή στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής πολιτικής για το νερό.

Ειδικότερα, η Πρωτοβουλία Right2Water *«καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει νομοθεσία που να υλοποιεί το ανθρώπινο δικαίωμα πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση, το οποίο είναι αναγνωρισμένο από τον ΟΗΕ και να προωθεί την παροχή ύδρευσης και αποχέτευσης ως απαραίτητων δημόσιων υπηρεσιών για όλους.*

Συγκεκριμένα προτείνεται:

¹⁹ Οι υπογραφές συλλέγονται στην διεύθυνση: <http://www.right2water.eu/el/node/384>

1. Τα θεσμικά όργανα και τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. να είναι υποχρεωμένα να εξασφαλίζουν ύδρευση και αποχέτευση για όλους τους πολίτες.
2. Η υδροδότηση και η διαχείριση των υδάτινων πόρων να αψηφούν τους «κανόνες της εσωτερικής αγοράς» και να απαγορεύεται η απελευθέρωση της αγοράς των υπηρεσιών ύδρευσης.
3. Η Ε.Ε. να εντείνει τις προσπάθειές της για να έχουν όλοι πρόσβαση σε ύδρευση και αποχέτευση.»

Και ενώ η διαδικασία της συλλογής υπογραφών συνεχίζεται, ο Επίτροπος Εσωτερικής αγοράς και υπηρεσιών Michel Barnier προέβη στις 13 Ιουνίου 2013, σε γραπτή δήλωση αναφορικά με **την ανάγκη για σαφή εξαίρεση του νερού** από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας για τις παραχωρήσεις²⁰.

²⁰ COM(2011) 897 τελικό 2011/0437 (COD), Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ), {SEC(2011) 1588 τελικό} {SEC(2011) 1589 τελικό} Βρυξέλλες, 20.12.2011

6. Συμπεράσματα

Το νερό είναι κοινωνικό αγαθό και η πρόσβαση σε αυτό αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Ιστορικά το νερό θεωρείται δημόσιο αγαθό (public good) και όχι εμπόρευμα (market commodity). Για το λόγο αυτό, έως σήμερα, οι υπηρεσίες ύδρευσης ανήκουν και παρέχονται από το δημόσιο τομέα σε ποσοστό μεγαλύτερο του 90% των 400 μεγαλύτερων πόλεων του κόσμου (πόλεις με πληθυσμό μεγαλύτερο από 1 εκατομμύριο), ενώ το ποσοστό αυτό είναι ακόμη μεγαλύτερο στις μικρές πόλεις και στην επαρχία.

Ωστόσο, από τη δεκαετία του 1980 έως την δεκαετία του 2000, την ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης προωθούσαν πολυεθνικές εταιρείες και διεθνείς οργανισμοί μεταξύ των οποίων και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ειδικά τα τελευταία χρόνια, με το πρόσχημα της οικονομικής κρίσης και των περιορισμών στις δημόσιες δαπάνες, οι νέες κεντρικές οικονομικές πολιτικές της Ε.Ε. πιέζουν περισσότερο για την απελευθέρωση και ιδιωτικοποίηση όλων των δημόσιων υπηρεσιών αδιακρίτως, ανάμεσα σε αυτές και των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης.

Στο θέμα των ιδιωτικοποιήσεων, η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι η ιδιωτικοποίηση των εταιρειών ύδρευσης **στοχεύει στην εκμετάλλευση του πλέον πολύτιμου και ζωτικού φυσικού πόρου με μηδενική ελαστικότητα ζήτησης**, προς όφελος ιδιωτών, ολιγοπωλειακών συμφερόντων, εθνικών και διεθνών. Η μέχρι σήμερα εμπειρία αποδεικνύει ότι όταν οι ιδιωτικές εταιρείες επενδύουν στην ύδρευση, προσβλέπουν σε εγγυημένα υπερκέρδη.

Επιπλέον, η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι ο **μύθος περί «καλύτερης αποδοτικότητας των ιδιωτικών εταιρειών» καταρρίπτεται** από το γεγονός ότι τα χαμηλότερα ποσοστά διαρροών στην Ευρώπη σημειώνονται στις Κάτω Χώρες και στην Γερμανία, όπου η διαχείριση σχεδόν όλων των συστημάτων γίνεται από δημόσιες εταιρείες.

Η αξιολόγηση περιπτώσεων ιδιωτικοποίησης του νερού σε αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες δείχνει ότι σε όλες τις περιπτώσεις η **ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών ύδρευσης-αποχέτευσης, οδηγεί σε αυξημένο τιμολόγιο για τους καταναλωτές, χωρίς όμως ταυτόχρονα εγγυημένη βελτίωση των υπηρεσιών**. Ειδικότερα, διαπιστώνεται ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις «διαχείρισης» συνήθως δεν

επενδύουν σε νέα μακρόπνοα έργα υποδομής, ούτε σε αντικαταστάσεις πεπαλαιωμένων δικτύων και εγκαταστάσεων στο βαθμό που είναι αναγκαία. Αυτό οδηγεί στην σταδιακή κατάρρευση των υποδομών και τότε το δημόσιο, έχοντας πλέον απολέσει κάθε μορφής έσοδα, πρέπει να αναλάβει με δαπάνες του την εξυγίανση των εγκαταστάσεων ιδιοκτησίας του, όπως συνέβη στην περίπτωση της Βρετανίας.

Ειδικά για την Ελλάδα, η σχεδιαζόμενη ιδιωτικοποίηση της ΕΥΔΑΠ Α.Ε. και ΕΥΑΘ Α.Ε. προβλέπεται να γίνει στο σκέλος της διαχείρισης της ύδρευσης – αποχέτευσης. Τα δίκτυα και η περιουσία της εταιρείας θα περιέλθουν σε μια Ρυθμιστική Αρχή Υδάτων, η οποία θα καθορίζει και την τιμολογιακή πολιτική. Η Ο.Κ.Ε. θέλει να καταστήσει σαφές ότι **αυτό δεν διασφαλίζει την συγκράτηση των τιμών πώλησης του νερού**, διότι οι πιέσεις προς τα κράτη από τις πολυεθνικές για αύξηση των τιμολογίων είναι τεράστιες, αφού οι εταιρείες διαπραγματεύονται με σκληρούς όρους.

Επιπλέον, η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι η εμπειρία από άλλες χώρες δείχνει ότι η **ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης συνδέεται συχνά με περιστατικά διαφθοράς και απάτης**, καθώς οι εταιρείες έχουν κίνητρο δωροδοκίας, αν πρόκειται να εξασφαλίσουν επικερδείς, μακροχρόνιες συμφωνίες. Θα πρέπει να τονιστεί ότι δικαστήρια στην Γαλλία, στην Ιταλία και στις ΗΠΑ έχουν καταδικάσει στελέχη και αξιωματούχους του Δημοσίου για δωροδοκίες που έλαβαν από θυγατρικές των Suez και Veolia, που σημειωτέον είναι οι δύο ενδιαφερόμενες για την ιδιωτικοποίηση των ΕΥΔΑΠ Α.Ε. και ΕΥΑΘ ΑΕ.

Στο θέμα της ιδιωτικοποίησης του νερού, **κρίσιμης σημασίας είναι η αντίδραση των πολιτών** η οποία έχει εκδηλωθεί με εκστρατείες οι οποίες πάγωσαν ή και ακύρωσαν σε ορισμένες περιπτώσεις την ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης σε πολλές χώρες σε ολόκληρο τον κόσμο.

Ήδη το 2003, μια επιτυχημένη εκστρατεία ώθησε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να απορρίψει τις προτάσεις της Επιτροπής για υποχρεωτική απελευθέρωση των υπηρεσιών ύδρευσης σε όλη την Ευρώπη, ενώ το 2013 βρίσκεται σε εξέλιξη εκστρατεία συλλογής υπογραφών στα κράτη μέλη της Ε.Ε. για τη ΜΗ ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης. **Το κίνημα των πολιτών που αντιτίθεται στην ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης συνεχώς μεγαλώνει**

και είναι πολύ σημαντικό ότι παίρνει τη μορφή ενός ευρωπαϊκού κινήματος αλληλεγγύης μεταξύ των λαών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως έγινε π.χ. με την παρέμβαση της Ένωσης Γερμανικών Δημοσίων Υπηρεσιών Ύδρευσης προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή²¹ σχετικά με τη σχεδιαζόμενη υποχρεωτική ιδιωτικοποίηση της ΕΥΑΘ και της ΕΥΔΑΠ.

Με βάση όλα τα προηγούμενα, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η ιδιωτικοποίηση του νερού δεν πρέπει και δεν μπορεί να αποτελέσει στοιχείο διαπραγμάτευσης στο πλαίσιο άσκησης δημοσιονομικών πολιτικών, διότι θέτει σε κίνδυνο ένα βασικό δημόσιο και κοινωνικό αγαθό που συνδέεται άμεσα με την ζωή και την δημόσια υγεία.

²¹http://www.savegreekwater.org/wp-content/uploads/2012/12/2012-11-28_Anschreiben-Barroso.pdf

7. Βιβλιογραφικές Αναφορές

1. The European Environment: State and Outlook 2012, European Environment Agency, 2010.
2. Γιατί το νερό είναι δημόσια υπηρεσία: ξεσκεπάζουμε τους μύθους της ιδιωτικοποίησης, Public Services International Research Unit (PSIRU), Greenwich University, 2012.
3. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή - Προσχέδιο για τη διαφύλαξη των υδατικών πόρων της Ευρώπης, Βρυξέλλες, 14.11.2012, COM(2012) 673 final.
4. Βοϊβόντας, Δ., Ασημακόπουλος, Δ., 2002. *“Ανάκτηση κόστους και τιμολόγηση νερού στα πλαίσια της Οδηγίας 2000/60”*, Πρακτικά Ημερίδας «2000/60 Οδηγία –Πλαίσιο για τα Νερά – Εναρμόνιση με την Ελληνική πραγματικότητα», 22 Μαΐου ΕΜΠ, Αθήνα.
5. Κουντούρη Φ. κα, 2008. *“Εφαρμογή των οικονομικών πτυχών του Άρθρου 5 της κοινοτικής οδηγίας περι υδάτων 2000/60/ΕΚ στην Ελλάδα”*, Τεχνική Έκθεση ΥΠΕΧΩΔΕ σελ. 239.
6. Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων *Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 327 της 22/12/2000 σ. 0001 – 0073*
7. Στράτος Π., 2009. *“Συμπράξεις Δημόσιου Ιδιωτικού Τομέα για έργα ύδρευσης”*, Μεταπτυχιακή εργασία, Δεπιστημονικό-Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Περιβάλλον και Ανάπτυξη, ΕΜΠ.
8. Daniel Azpiazu and Karina Forcinito, *“Privatization of the water and sanitation systems in the Buenos Aires metropolitan area: regulatory discontinuity, corporate non-performance, extraordinary profited and distributional inequality,”* Buenos Aires.

9. Safarikas N., Paranychianakis, N.V., Kotselidou, O., Angelakis, A.N., 2006. *“Drinking water policy in the frame of the Directive 2000/60/EC with emphasis on drinking water prices”*, Water Science and Technology: Water Supply Vol 5 No 6 pp 243–250.
10. WATECO, 2002. *“Economics and the Environment. The implementation challenge of the Water framework Directive. A guidance document”*, WATECO Working Group Report, Common Implementation Strategy.
11. Bakker, K., 2013. Neoliberal vs. Post neoliberal Water: Geographies of Privatization and Resistance , Annals of the Association of American Geographers, 103:2, 253-260.
12. Prasad,N., 2007. Privatization of Water: A Historical Perspective, Law, Environment and Development Journal (LEAD), Vol. 3/2, p. 217.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Ένα χρόνο μετά την καταδίκη του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (Απρίλιος 2012), επειδή η χώρα δεν είχε ολοκληρώσει, ως όφειλε από τα τέλη 2009, τα σχέδια διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών και παραβίασε την Οδηγία - πλαίσιο για την ορθολογική διαχείριση των νερών, το ΥΠΕΚΑ ανακοίνωσε στις 9/4/2013 ότι εγκρίθηκαν τα πρώτα πέντε διαχειριστικά σχέδια. Πρόκειται για τα σχέδια των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων **Αττικής, Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας, Βόρειας Πελοποννήσου, Ανατολικής Πελοποννήσου και Δυτικής Πελοποννήσου.**

ΥΔΑΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Οι στόχοι της χιλιετίας

1ος στόχος: Μέχρι το 2015 να μειωθεί κατά το ήμισυ ο αριθμός των ανθρώπων που έχουν εισόδημα λιγότερο από ένα δολάριο την ημέρα και των ανθρώπων που υποφέρουν από πείνα.

2ος στόχος: Μέχρι το 2015 να διασφαλιστεί ότι αγόρια και κορίτσια σε όλο τον κόσμο θα ολοκληρώνουν την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

3ος στόχος: Μέχρι το 2015 να εξαλειφθεί η ανομοιογένεια των δυο φύλων από όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

4ος στόχος: Μέχρι το 2015 να μειωθεί κατά 2/3 η θνησιμότητα των παιδιών κάτω από 5 χρονών.

5ος στόχος: Μέχρι το 2015 να μειωθεί κατά 3/4 η θνησιμότητα των γυναικών λόγω επιπλοκών της κύησης, της διακοπής της και του τοκετού.

6ος στόχος: Μέχρι το 2015 να μειωθεί κατά το ήμισυ ο αριθμός των φορέων του AIDS, των θυμάτων της ελονοσίας και άλλων μολυσματικών ασθενειών.

7ος στόχος: Να ενταχθούν οι αρχές της αειφόρου ανάπτυξης στις εθνικές πολιτικές και τα προγράμματα όλων των κρατών, να μειωθεί η απώλεια των φυσικών πηγών, να μειωθεί κατά το ήμισυ το ποσοστό των ανθρώπων που δεν έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό και υγειονομικές υπηρεσίες.

8ος στόχος: Να δημιουργηθεί παγκόσμια συνεργασία για την ανάπτυξη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Ομαδοποίηση Κοινωνικών Στοιχείων σε περιπτώσεις ιδιωτικοποίησης

	Κρούσμα Διαφθοράς	Κατοχύρωση εργαζομένων	Επιπτώσεις Χρημ/κων αναταράξεων	Μεταβολές Τιμής	Συμμετοχή Δημοσίου	Δημόσια Πληροφόρηση
<i>Scottish Water Solutions (SWS)</i>	-	-	-	Αύξηση στα Κατώτερα όρια	51%	-
<i>Stadtentwässerung Schwerte</i>	-	-	-	Εντός ορίων Μ.Ο περιφέρειας	52%	-
<i>Apa Nova</i>	-	-	-	-	16,3%	-
<i>Constanta</i>	-	-	-	-	28,8%	-
<i>Berlin Wasser</i>	X	Απολύσεις	Απειλούμενη Χρεωκοπία - «Σπάσιμο» όρων περί απολύσεων και ανωτάτων ορίων τιμής	Μεγάλες Αυξήσεις λόγω κρίσης της εταιρείας/ ύποπτου συμβολαίου 30%	50,1%	Άρνηση
<i>Trencianske Vodarne a Kanalizacia</i>	X	-	-	Αυξήσεις λόγω «ύποπτων» όρων συμβολαίου	-	Άρνηση
<i>Severomoravské Karviná</i>	-	-	-	-	1,5%	-
<i>Johor Bahru</i>	-	-	-	Προβλεπό-		-

				μενη αύξηση		
AGUACAR Cartagena	-	Απολύσεις	-	Αυξήσεις με κοινωνικά κριτήρια	50%	Οργάνωση Δημ Συζητή- σεων
Aguas Del Tunari	X	Απολύσεις	Διακοπή	Υπερβολική αύξηση (200%)	-	Άρνηση
Indianapolis Water Services Partnership	-	-	-	-	-	-
United Water Adelaide	X	Απολύσεις	-	Μεγάλη αύξηση- 59% σε 4 χρόνια	-	Άρνηση
PT Thames Pam Jaya (TPJ)	-	Απολύσεις & Δικαστική Διαμάχη	Απειλούμε- νη χρεωκοπία - Δανεισμός -Αυξήσεις τιμών	Μεγάλη αύξηση: 1998-18% 2001-35% 2003-45%	-	-
Macau Water Supply	-	-	-	Φυσιολογι- κές αυξήσεις	-	
Shanghai Pudong Vivendi Water Corporation	-	Επιμόρφωση - Αναβάθμιση	-	-	50%	

(Πηγή: Στράτος, 2009)